

skoncentriraj se na grčijo, albanijo, bulgarijo, romunijo, mirovne pogodbe, dajtonski sporazum, informbirojski spor, tajne službe, poveljne poboje in nemško-italijanski-ustaski okupatorski sistem... to so klasična vprašanja ki se pogosto pojavljajo...seveda pa se lahko pojavi tudi kaj drugega...

Oddelek za zaščito naroda (kratica **OZNA** - srbohrvaško *Odeljenje za zaštitu naroda*) je bila varnostno-obveščevalna služba **SFRJ**. Oddelek je bil ustanovljen 13. maja 1944. Leta 1946 je bila OZNA razdeljena na civilni in vojaški oddelek: nastala sta civilna **UDBA** (*Upravo državne bezbednosti*) in vojaška *Kontraobveštajna služba* - **KOS**. KOS je bil leta 1955 preoblikovan v *Organ bezbednosti* (OB), UDBA pa leta 1966 v *Službu državne bezbednosti* (SDB).

Njen najbolj slavni in žalostni prispevek se je zgodil po koncu druge svetovne vojne. OZNA je upravljala taborišča za sprejem in obravnavo vrnjenih oseb v Slovenijo. Pripadniki OZNE so ujetnike kratko zasliševali in zapisnike pošiljali vodstvu slovenske OZNE (vodil ga je Ivan Maček-Matija), kjer so zaslišance razvrščali v skupine A, B ali C (slednja je pomenila usmrtitev). Določene za usmrtitev so navadno zvečer odpeljali na kraj usmrtitve: iz Teharja z avtomobili do opuščenih rudniških rovov pri Hrastniku, iz Šentvida pa z vlakom do Kočevja in naprej s kamioni do kraških brezen v Kočevskem Rogu, med katerimi je najbolj znano brezno pod Krenom.

Največ množičnih usmrtitev v Sloveniji je bilo v obdobju med majem in julijem 1945. Leta 1946 pa je bila sprejeta ustava FLRJ in OZNA je morala taborišča prepustiti organom ministrstva za notranje zadeve.

Vloga OZNE se je kazala tudi v krilatici: "OZNA sve dozna" (OZNA vse izve).

UDBA

UDBA (srbohrvaško *Uprava državne bezbednosti*, slovensko *Uprava državne varnosti*) je bila jugoslovanska tajna policija, ki je po drugi svetovni vojni opravljala podobno vlogo kot NKVD v Sovjetski zvezi. UDBA je nastala leta 1946, ko je bila OZNA razdeljena na civilni in vojaški oddelek: civilni del - UDBA in vojaška *Kontraobveštajna služba* - **KOS**. KOS je bil leta 1955 preoblikovan v *Organ bezbednosti* (OB), UDBA pa leta 1966 v *Službu državne bezbednosti* (SDB).

UDBA je v določenem času svojega delovanja, posebej po resoluciji Informbiroja leta 1948, pogosto zapirala (denimo na Goli otok) državljane na podlagi nezadostno utemeljenih obtožb. Nekateri obtoženci so v postopku celo izgubili življenja. UDBA kot jugoslovanska oziroma slovenska politična policija je bila organ za prepoznavanje in sankcioniranje političnih nasprotnikov v nekdanji socialistični Jugoslaviji. Zakon ji je dajal skoraj neomejene pristojnosti, ki so jih udbovci formalno spoštovali. Udba pa je delovala tudi v tujini, kjer takšnih pristojnosti ni imela, zato je delovala po tajno. Opravila je niz podtalnih akcij, umorov, izsiljevanj in ugrabitev. Pri tem je uporabljala svoje agente in sodelovala z jugoslovanskimi in tudi tujimi civilisti. UDBA je bila razpuščena leta 1990 z razpadom Jugoslavije. Mnogi nekdanji pripadniki organizacije so ostali na visokih državnih funkcijah v nekdanjih jugoslovanskih republikah.

Leta 2003 je bivši častni konzul na Novi Zelandiji Dušan Lajovic na internetu na naslovu www.udba.net objavil gradivo iz Centralne aktivne evidence, ki je vsebovala podatke o ljudeh, ki so sodelovali s tajno policijo.